

”Svensk BRANDKÄRSTIDNING”

FACKORGAN FÖR SVERIGES BRANDKÄRER

N:o 8

A.-B. Centraltryckeriet
Örebro 1917

Aug. 1917

Äges af:
**Svenska Brandmänna-
Förbundet**
Utkommer en gång i mån.

Redaktör och utgivare:
ARV. W. SVENSSON
ÖREBRO
Telefon 26

Prenumerationspris:
Kr. 2:75 för år. Lössn. 25 öre

Annonspriser:
I texten 1 kr., å andra platser
70 öre pr cm. och spalt

Stockholms brandchef 50 år.

Stockholms stads brandchef kapten Axel Svinhufvud fyllde den 18 aug. femtio år.

Kapten Svinhufvud har, då han nu lagt ett halfsekel bakom sig, tillhört hufvudstadens brandväsen i närmare tjugo år. Född den 18 aug. 1867, inträdde han 1888 efter avslutade skolstudier på den militära banan och erhöi tre år senare sin första fullmakt som officer vid Södermanlands reg:te. Efter fyra år i denna tjänst lämnade han fosterjorden och inträdde i Kongostatens tjänst, där han vann vackra utmärkelser. Efter återkomsten till hemlandet tog han 1899 anställning vid Stockholms stads brandkår, där han gjorde karriär till förste

brandlöjtnant, sedermera brandkapten 1901 och 1911 utnämndes till chef för Stockholms brandväsen.

Under kapten Svinhufvuds chefskap har hufvudstadens brandkår snabbt och planmässigt anpassat sig efter den moderna tidens kraf, och ett betydande och aktningvärdt arbete har kapten S. därvid nedlagt för att hålla kåren utrustad med den bästa eldsläckningsmateriel, hvarvid han realiserat sin företrädares framtidsprogram om brandväsendets automobilisering o. kraftigt uppmuntrat motorteknikens utnyttjande för sjalfva släckningsarbetet.

Sin kärs trefnad och bästa har alltid legat honom varmt om hjärtat. Klart och tydligt insåg

han att förutsättningen för att ett godt arbete skulle kunna göras vore en god anda och ett godt lynne hos det manskaf, han hade att arbeta med. Och allt erkännande värdt är hans oföflätliga omsorg om sitt manskaf, hans intresserade sträfvan för tillfredsställandet af dess kraf på trefnad och social värdighet.

Mot brandmännens sammanslutning, Svenska brandmannaförbundet, har han alltid ställt sig särdeles välvillig och förstående, och skall någon gång förbundets vackra tanke, "brandmästareskolan" blifva förverkligad, blir det säkerligen med hans hjälp som saken skall vinna framgång.

För ett par år sedan syntes i en af hufvudstadens tidningar en rubrik, som kom mången brandmans hjärta att klappa i hastigare takt, där stod nämligen: "Brandkåren, Stockholms populäraste institution", och vi skulle vilja tillägga: Brandchefen, Stockholms populäraste person, ty att han af alla som kommit i beröring med honom rönt aktning och sympati, är tydligen klart och vunnit den popularitet som är honom värd.

Som syaliga hedersbevis för det arbete han nedlagt i brandväsendets tjänst bär han flere svenska försäkringsbolags gulmedaljer och från Ryssland har han fått mottega Kejsarliga ryska brandkårsföreningens hederstecken i silfver.

Mätte Sveriges brandmän ännu i många år få räkna honom som förkämpen för vårt yrkes höjande och utveckling.

Vi lyckönska!

Förbandslådor

Från 3:— till 35:— kr.

SJUKVÅRDS- OCH FÖRBANDSARTIKLAR GUMMIVAROR

m. m., m. m.

köpas bäst och billigast från

Fritz Svensson,

Drottningg. 34 ÖREBRO Rikstel. 1689

Ur årsberättelsen för Stockholms brandk. 1916.

Under år 1916 har brandkåren allarmerats 328 gånger. Dessutom hafva inom hufvudstaden inträffat 310 kända tillbud till eldsvådor, för hvilkas släckning brandkårens biträde ej påkallats.

58 gånger har kårens hjälp påkallats i och för automobil- eller spårvagnsoluckyckor, öfversvämnningar, befriande af människor och djur i nödläge m. m. dylikt.

29 eldsvådor hafva varit af den omfattning, att två eller flera slangledningningar från automobil-motorsprutor, ångsprutor eller från brandposter varit behöfliga för släckningen, 27 eldsvådor hafva släckts med en slangledning, och vid öfriga eldsvådetillfällen hafva endast pyttsprutor och dylika mindre släckningsredskap kommit till användning.

Utbetalda brandskadeersättningen 974,485 kr. 69 öre, hvaraf 315,980 kr. 58 öre för fast egendom och 658,502 kr. 11 öre för lösegendom, utgör 1,62 procent af försäkringssumman för brandskadad egendom.

Den väglängd, som af brandkåren tillryggalagts under färd i och för gjorda allarmeringar, har uppgått till 1,846 km.

Tiden, som använts för färd till och från eldsvådor samt desammans släckning, har utgjort 329 timmar eller i medeltal 1 timme för hvarje utryckning.

Utryckningarna med sjukvagnarna har 1916 stigit till 4,912, en siffra som öfverstiger närmast föregående års med 402 utryckningar och som representerar mer än 13 utryckningar dagligen, eller noga räknadt i genomsnitt 13,46 utryckningar pr dag.

Vagnarna ha år 1916 tillryggalagt inalles 36,980 km. under en sammanlagd tid af 3,044 timmar 52 minuter, motsvarande en medelväglängd af 7,53 km. och en medeltid af 37 minuter för hvarje utryckning.

I enlighet med den fastställda planen för brandkårens automobilisering hafva under året inköpts och utrustats 3 automobilmotorsprutor, 1 mekanisk stego å automobil, 1 slang- och redskapsautomobil, 2 manskapsautomobiler och en kombinerad olycksfalls- och djurtransportautomobil.

Samtliga automobilers underreden hafva levererats af aktiebolaget Scania-Vabis i Södertelje och den mekaniska stegen af Allmänna brandredskapsaffären i Stockholm. Öfverbyggnader och redskapsmontering m. m. hafva utförts å brandkårens verkstäder.

Öfvanstående automobilfordon äro — undantagandes slang- och redskapsautomobilen — beträffande utförande och utrustning i nära öfver-

ensstämmelse med de i 1914 och 1915 års berättelser beskrifna redskapen med den skillnaden, att tvenne af automobilmotorersprutorna och automobilen för stegen äro försedda med 70 hkr. benzinmotorer, att den tredje automobilmotorersprutan är utrustad med en 1,000 ml. raggump och i likhet med djurtransportautomobilen med en 45/50 hkr benzinmotor samt att manskapsautomobilerna försetts med en 600 ml. raggump.

Slang- och redskapsautomobilen är afsedd att ersätta brandkårens numera försälda tvenne slangvagnar. Automobilens underrede är af samma typ som underredet till de större automobilmotorersprutorna. Ölverbyggnaden har däremot erhållit ett något afvikande utförande, på grund af att redskapet är afsedd att tjäna ett väsentligt annat ändamål än nämnda sprutor.

För att kunna upplysa brandplatser och dylikt är automobilen försedd med en å ramens bakre del monterad 3,5 kw. och 65 volts likströmsgenerator, hvars kraftbehof — 6 hkr. — erhålles från automobilens motor. Belysningsanordningarna utgöras af en elektrisk strålkastare och tvenne 1,000-ljus metalltrådslampor med tillhörande stativ jämte 300 m. belysningskabel.

Å automobilen medföres därjämte följande redskap:

- 1,200 m. 65 mm. tryckslang.
- 4 st. dubbla mek. brandposthufvuden,
- 8 st. strålrör, däraf 2 mekaniska,
- 4 st. grenrör,
- 2 st. pyttsprutor,
- 2 st. 12 m. långa utskjutstegar,
- 8 st. skarfstegar,
- 1 st. sprängsegel,

äfvensom diverse mindre redskap såsom brandpostnycklar, elektriska handlampor, slanghållare, slangklämmor, yxor, spett, spadar och skyfflar m. m.

Från Allmänna brandredskapsaffären hafva inköpts 49 m. sugslang, 15 mekaniska munstycken och 15 slangklämmor m. m.

I verkstäderna hafva förfärdigats 8 fullständiga ölverbyggnader till automobiler, hak- och skarfstegar, grenrör, flyttbara strålkastare m. m., hvarjämte å redskapen m. m. erforderliga reparationer verkställets därstädes.

I och med att här ofvan omnämnda automobilfordon färdigställets å brandstationerna, har brandkårens automobilisering, som beslöts af stadsfullmäktige den 21 sept. 1914, i hufvudsak genomförts i enlighet med den fastställda planen.

Visserligen ingick i densamma äfven anskaffandet af en mekanisk stege af s. k. Magirustyp, men har detta ej kunnat verkställas på grund af det pågående kriget. I dess ställe har aftal träffats om leverans af en stege af samma typ som de förut levererade.

Enär brandkårens återstående hästar kunnat försäljas till den 6 juli 1916, torde denna dag kunna betecknas som tidpunkten för genomförandet af brandkårens öfvergång från hästdrift till motordrift. Då enligt planen automobiliseringen skulle vara genomförd den 1 januari 1918 har detta således kunnat verkställas väsentligt tidigare än som beräknats. Att så kunnat ske, hvarvid bör omnämnas, att äfven automobilförare i stort antal samtidigt måst utbildas, torde förutom det intresse, som visats af samtlig personal, få tillskrifvas det synnerligen erkännansvärda arbete, som utförts af verkstadspersonalen under ledning af ölverbrandmästaren och verkstadsföreståndaren E. Johansson.

EN GAMMAL SJÖMAN

som varit med om hvalfångst berättar:

Vi hade just harpunerat en hvalfisk då vår båt genom en häftig rörelse af hvalen kantrade. Då jag härvid gick till pöls, fattade jag ett bastant tag uti tåget, hvilket var fästadt vid den harpun, som forfarande satt kvar i hvalens kropp. Då djuret, efter att ha dykt ned i djupet åter nalkades vattenytan, kastade jag mig upp på detsamma rygg. Jag slog mig ned där som på ett skeppsdäck. Hvalen tog fart och på det sättet färdades jag åtminstone toft hundra mil, under det jag höll hungern på afstånd genom att skära tjocka skifvor ur hvalfiskens feta rygg och släckte törsten med regnvatten som samlat sig i de urgröpnings i djurets kropp som därvid uppstått. Då hvalen allt emellanåt dök ned, följde jag naturligtvis med på släptåg, hållande i harpunlinan, och då hvalen åter sköt upp öfver vattenytan tog jag åter plats på djurets rygg.

Efter någon veckas färd på detta sätt i öppna hafvet hade jag kommit så långt att jag lyckats dressera och styra hvalen efter min egen önskan tack vare harpunen, som alljämt satt kvar i djurets kropp.

Alltaog, efter åtskilliga växlande öden nalkades jag en vacker morgon hamnen i Brest, välmående och stolt sittande på den ofantligt stora hvalens rygg, medan hvalen sprutade kaskader af vatten i luften. En härlig syn! Sjöstadens invånare iakttog den ovanliga synen med största häpnad. Stadens tidningsmän intervjuade mig och jag blef en vidt omtalad man. Hvalen sålde jag för 100,000 francs till brandverket i Brest, som placerade djuret i hamnen där det präktiga djuret i dag som är tjänstgör i egenskap af flodspruta. Man har vid eldsvåder inom hamnområdet haft stor nytta af hvalen.

För och emot halmtaken.

I "Feuerwehrtechnische Zeitschrift" har Regieringsbaurat Engelbrecht upptagit frågan om halmtak såsom taktäckningsämne med utgång från en redogörelse angående i Tyskland verkställda, officiella prof med impregnerade halmtak — så kallade "Gerneutztak".

Dessa tak, för hvilkas konstruktion närmare redogjorts i Gj. n:r 25 för år 1909, bestå af halmmattor med cirka 75 cm. i kvadrat, impregnerade med en blandning af vatten, lera, gips och ammoniak och lagda öfver hvarandra liksom vid skiffertak.

Resultaten af de nu verkställda proven äro i korthet följande:

- 1) Det impregnerade halmtaket skyddar nästan lika bra mot eld som tak af hårdt material;
- 2) Det impregnerade halmtaket motståndsförmåga förminskas genom tidens inverkan;
- 3) Den ekonomiska fördelen af användande af dessa tak är tvifvelaktig;
- 4) Taken verka osköta;
- 5) Impregnering af takstolen är till fördel och förlänger tiden för ödeläggelse genom eld med det dubbla;
- 6) Det finnes intet skäl att inskränka användning af vekt taktäckningsämne — äfven utan impregnering — om sådant taktäckningssätt allmänt användes på stället och är önskligt ur estetisk synpunkt, dock måste brandsäkerhetens intressen tillvaratagas.

Artikelförfattaren fortsätter sålunda:

Då frågan om halmtak, särskildt om impregnerade s. k. Gerneutztak, under en följd af år dryttats i vida kretsar, kan det ej vara annat än önskligt att man i denna fråga ändtligen kommer till en fast ståndpunkt. Detta ligger särskildt i landbrukarnes intresse, hvilka af frågan närmast beröras och böra skyddas för missräkningar. Jag tillåter mig därför framhålla några synpunkter, hvartill öfvan nämnda punkter 1—6 föranleda.

Först och främst framgår det rätt tydligt af punkter 2, 3 och 4, att det s. k. Gerneutztaket, som motogs med så stor förhoppning, icke har motsvarat förväntningarna. Detta förvånar mig ej. Jag har aldrig kunnat med glädje omfatta denna konstruktion, som helt enkelt beröfvat halmtaket två af dess bästa egenskaper, nämligen dess goda ventilation och dess ringa vikt. Därtill kommer, att de stora med ler tillsatta mattorna göra, att takets beskaffenhet blir af ett helt annat slag än ett vanligt halmtak. Taket är långt mindre sammanhängande och vid brandproven har det också visat sig, att större delar af mattorna

lösbrytas. Vidare bortfaller takpåläggningens enkelhet, som talar till det gamla halmtakets fördel. Under det förut husägaren själf eller hvilken duktig arbetare som helst kunde åtaga sig täckningsarbetet, är detta icke fallet med Gerneutztaket. Iordninggörandet af mattorna, som skola impregneras, påläggas och sammanfogas på rätt sätt, kräfer öfning, som en tillfälligt arbetare icke besitter.

För en hvar, som vet, huru vår landbefolkning ställer sig till frågan om byggnaders underhåll, måste det stå klart, att taket, då det tagit skada af väder och vind, kommer att repareras på gammalt sätt såsom ett vanligt halmtak. Efter några år kommer alltså ett impregneradt halmtak att bli ungefärligen likställt med ett vanligt halmtak.

De till punkt 5 hörande proven sakna praktiskt värde.

Vid proven sändes virket, som öfvervägande bestod af korta längder, till en impregneringsstalt, där impregneringen försiggår i pannor under 7 atmosfärens tryck. Därefter kräfdes en tid af 4 veckor för torkningen. Man behöfver väl ej påpeka, att de med impregneringen förenade kostnaderna, transporten af virket och tidsförslusten rent af utesluter metoden i praktiken, bortsett från de svårigheter, som impregnering af virke i större längder — intill 10 meter — medför. Vidare är det komplett likgiltigt, om en takstol störtar samman efter en kvarts eller en half timme.

Det kanske till och med är mindre fördelaktigt, att det dröjer längre innan taket störtar in. Man plägar ju vid eldsvåda rivva ned det brinnande träet från taket för att förebygga att elden sprider sig och för att så mycket förr bli herre öfver densamma.

Med betänksam ställer jag mig emellertid mot det sätt, på hvilket man har anställt provet för utrönande af, huru halmtaket förhåller sig, då det påverkas af eld (punkt 1). För att efterlikna verkan af öfverflygande eld har man begagnat sig af putsbomullsbollar, som genomdränkts med fotogen och hvilka man lät rulla nedför taket eller lade löst på detsamma. På detta sätt får man ej ens tillnärmelsevis fram samma förhållanden som vid en verklig eldsvåda. En byggnad, som hotas af öfverflygande eld, ligger naturligtvis i lä för vinden och har en längre tid varit utsatt för luftströmmar, som beständigt bli varmare, innan den egentliga elden springer öfver. Hela halmtakets beständig tilltagande värme medför då, liksom vid torrdestillation, utveckling af gaser, som i luften äro lättantändliga. Detta förklarar, hvarför branden griper så hastigt omkring sig, så snart en enda gnista har tänt.

Det är uppenbart, att den brinnande nedrul-

lande putsbomullen öfver ett fullkomligt kallt tak icke på minsta sätt verkar som en öfverflygande gnista vid en eldsvåda, enär gnistan icke så sällan af blåsten drives in i halmtaket med en viss kraft. Det ofvan anförda förklarar äfven, hvarför takpapp är så mottaglig för öfverflygande eld. Här är det tjäran, som ju genom solens inverkan redan blifvit så tjockflytande, som hastigt utvecklar oljgaser, som äro mycket lättantändliga. Tak, belagda med papp, som dock räknas som hårdt taktäckningsämne, kunna därför icke likställas med öfriga "hårda" tak då det gäller säkerheten mot öfverflygande eld. Endast om takpappet är täckt med ett tillräckligt sandlager (tracément) kan den likställas med hårdt taktäckningsämne.

En större eldsvåda i K. år 1915 erbjöd ett utmärkt tillfälle för iakttagande af flygeldens verkningar. Från en 35 mtr. lång ladugård, som var täckt med papp, spred elden sig till en lada med halmtak, som låg i rät vinkel mot ladugården, hoppade därefter öfver den breda landsvägen till hufvudgården, där den antände en 100 mtr. lång uthusbyggnad af korsvirke med halmtak, och fortsatte sin väg tvärs öfver den 70 mtr. breda gården till två stall med papptak, hvilka likaledes nedbrunno. Värmen var så stark, att buskar och spalterträd vid corps-de-logiet, som låg vid sidan om, sveddtes. Om sistnämnda hus, i stället för ett solidt hårdt tak haft papptak, hade det säkerligen strukit med. Den upphetade luftens egenskap att förbereda eldens öfverflygande från hus till hus trädde i detta fall tydligt i dagen.

Påståendet under punkt 1, att det impregnerade halmtaket "skyddar nästan lika bra mot eld som tak af hårdt materiel", måste jag därför på det bestämdaste bestrida. För öfrigt innehåller ju påståendet ordet "nästan" och förutsätter väl dessutom, att impregneringen ej af vädrets påverkningar försvagats — båda så viktiga förbehåll, att det som blir kvar af påståendet är ganska obestämdt och blir värdelöst. I praktiken kan det impregnerade halmtaket, enligt mitt förmenande, ej sättas högre än ett vanligt halmtak.

Till slut tillåter jag mig beröra följande fråga: Hvilken framtid har halmtaket och bör man åter rekommendera användande af detta taktäckningsämne i begränsad omfattning?

Till halmtaketets företräden framhålls alltid, att den omständigheten, att nästan all därför nödig materiel finnes tillgänglig vid en landgård, talar för dess användande. Detta är en sanning, men en sanning med modifikation. Om man tagit sin tillflykt till halm är det därför, att man ej hade tillgång till annat och bättre material. I de trakter, där skifferbrott förekomma, idkas ju äfven åkerbruk, och hvarför finnes där inga halmtak? Helt enkelt därför, att landbrukaren föredrager

stentaket, som också i hans ögon är långt mera säkert. Ej ens den omständigheten, att stentaket kräver ett starkare underlag, afskräcker honom. Och såsom med den naturliga stenen går det också med den konstgjorda. De olika slaget af taksten användas öfverallt, där de äro tillgängliga i närheten och man vill väl knappast påstå, att de varit till skada för den "måleriska verkan", som man påkallar till förmån för halmtaken.

Hvad som fördärfvar den målerisk verkan i våra tider, äro de papptäckta husen. Man behöfver bara från en höjd blicka ned på de underliggande småstäderna: mellan de lysande röda eller mossbelupna tegeltaken verka papptaken som otäckt bläckudd. Halmtaket har, som allt här på jorden, sin historia och det tjänar intet till att förtiga, att dess roll snart är utspelad. Å hedarna kan det och kommer tvifvelsutan att framdeles användas till täckande af fårstall, i beteshagar till skydd för kreatur, kanske också till tak i iskällare i ett hörn af trädgården, men i och för byggnadsväsendet å landet och i mindre landsortsstäder är det icke längre på sin plats.

Den ofvannämnda redogörelsen betraktar helt visst den från fäderna nedärfda täckningsmetoden som passande ännu i våra dagar, särskildt för landbruket; det tillfogas dock: "dock måste brandsäkerhetens intressen tillvaratagas". Men hvilken praktisk nytta har bonden af detta recept? När han bygger sig en mangårdsbyggnad, skall den bli bättre än den gamla, särskildt skall den bli mera brandsäker. Han vill alltså åtminstone använda papp till taket, eller, om han bättre förstår, vill han använda gammaldags taksten. Om han till stall och lada vill använda halmtak, stöter han på motstånd hos platsens byggnadsnämnd. Byggnader med halmtak skola ligga längre bort från de andra byggnaderna på samma gård och från grannens gård än byggnader med hårdt taktäckningsämne — och det är blott en rimlig fordran. Genom användande af halmtak hindras han alltså att utnyttja ett kanhända på förband begränsadt utrymme på ett rationellt sätt, och ingen skall förtänka honom, om han väljer den utväg, som skänker honom de bästa möjligheterna att utnyttja sin jord — nämligen att öfvergå till hårdt taktäckningsmateriel.

Slutligen får ej förglömmas, att halmtak kräver långhalm, d. v. s. handtröskad halm. Men hvar finns den på stora gårdar, som alla använda tröskmaskiner? Äfven på mindre gårdar använder man redan nu tröskverk, som allt mer och mer komma i bruk. Landet genomdrages nu af allt tätare och tätare elektriska kraftledningar och handarbetet ersättes med maskinkraft. Att detta utbyte efter kriget blir ännu mer af

Eldsvådor.

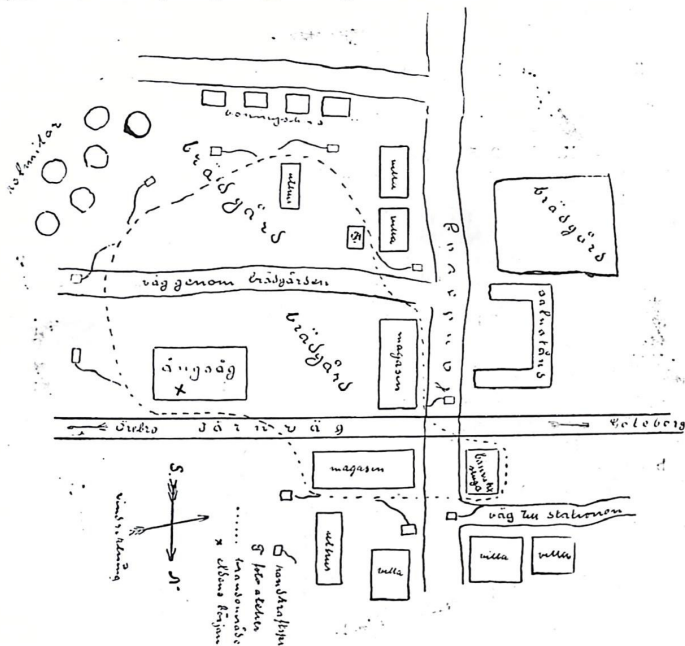
Vretstorp.

En eldsvåda af ganska aktningvärd dimensioner utbröt den 2 aug. kl. 4 på morgonen inom Vretstorps stationssambhälle några mil söder om Örebro.

Elden började i en intill järnvägen liggande

riet utgjordes af en större lokomobil. För eldning af denna var uppförd en s. k. spånugn af tegel, hvari sågspån och träaffall användes som bränsle. Omedelbart utanför såghuset voro stora upplag af ribb, afsedda för kolning samt den stora brädgården med för omkring 100,000 kr. färdigt virke upplagda.

Hade afståndet från själva sågen till närmaste upplag varit 35 å 40 mtr. hade ju utsikter före-

ängsäg, hvarifrån den hastigt kastade sig till den i omedelbar närhet liggande brädgården.

Ett oförsvarligt oskick är, att brå sågverksägare ha så liten tanke på eldsolycka när de anlägga s. k. ängsågar och brädgårdar. Nämda sågverk lämna ett slående bevis härför. Sågverket var uppfördt uteslutande af bräder och driftmaskine-

funnits att begränsa elden till såghuset. Nu däromot lät detta sig icke göra, utan större delen af brädgården nedbrann. Endast en del virke och ribbved blef räddadt. Från brädgården kastade elden sig till tvänne magasin, hvilka innehöllo flera tusen kg. såd. Båda magasinens nedbrunno till grunden.

Som vanligt voro brandredskapen ej afsedda för en dylig brasa. Endast ett par mindre handkraftsprutor funnos genast till användning. Efter hand ankommo sprutor och manskap från närliggande byar och större gårdar. Från Örebro anlände 100 man militär samt från Örebro brandkår en brandkorpral att leda arbetet.

Hela området var ju på en kort tid ett enda eldhaf och att försöka släcka var ej tänkbart. Arbetet måste koncentreras på att om möjligt

nöden, behöfver ingen vidare förklaring. Man tillvitar ofta tyskarne en pietetskänsla, som gränssar till det sentimentala och som är till skada för en rationell utveckling. Denna tillvitelse är icke oberättigad och äger också sin giltighet i den föreliggande frågan, som träder i förgrunden på ett sätt, som icke svarar mot tidens kraf.

(Gjallarhornet.)

söka begränsa elden innan den hunnit gripa omkring sig till de i närheten liggande boningshusen, hvilka voro starkt hotade. Detta lyckades, tack vare ett energiskt arbete och planmässig ledning. Vatten till sprutorna togs från brunnar och från en större damm belägen omkring 200 mtr från eldstället.

Vidstående skiss utvisar det härjade området samt sprutornas placering.

Hettan var så stark att järnvägsrälisen kröktes som ormar och såväl de från Örebro som Göteborg ankommande tågen måste stanna på långa håll från eldplatsen. Tolf telefon- och tre telegraf-linier blefvo obrukbara, så att förbindelsen Örebro—Göteborg härigenom totalt afbröts.

En eldsvåda som denna utgör ett kraftigt "memento" för samhället att bättre ordna sitt brandväsande. Förslag är också redan framlagt om fullständig omorganisation af det hela. Om förslaget går igenom står naturligtvis i vida fältet, men vi skola väl hoppas att vederbörande ej för mycket sätta sig på tvären. Att en grundlig förbättring är af nöden inses nog af hvar och en inom samhället.

Haparanda.

En större eldsvåda härjade den 13 juli den i dessa transitotider mycket omtalade staden Haparanda.

Elden upptäcktes vid halv 3-tiden på morgonen av brandvakten, som till poliskontoret meddelade att det brann i den lilla låga byggnaden inne på biografbolagets gård vid Tullgatan. Då brandsignalen ljud, stod huset i ljusan låga. Innan ännu någon brandredskap var i ordning hade elden spridit sig öfver hela komplexets uthusbyggnader inne i kvarteret samt Vestinska gården vid Tullgatan. Biografteatern hade nog kunnat räddas om staden haft något som helst ordnad brandväsande. Den svaga vind som rädde låg nämligen från biografhuset. Nu nedbrann både biografteatern och ett intill liggande hus vid Storgatan.

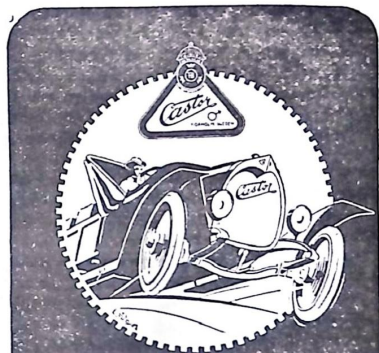
Hjälp erhöles från brandkåren i Torneå av 12 till 15 brandmän samt af den i Haparanda förlagda militären. Vid Lindrothska gården lyckades man fram emot 5-tiden bli herre öfver elden, då den kunde anses begränsad. På denna punkt var eljes situationen mycket kritisk. Man fattade genast, att om det stora huset toge eld, skulle denna omedelbart kasta sig öfver till telegrafhuset och posten. Detta hade då varit liktydigt med att hela Storgatan, d. v. s. östra stadsdelen, skulle ha strukit med, liksom de stora varulagren vid hamnområdet. Där funnos bland annat mycket stora förädd af paraffin, benzin och andra mycket brännbara ämnen. Genom ett energiskt arbete begränsades här elden och en större katastrof afvärjdes.

Sorgligt nog kräflde dock eldsvådan ett par människolif, tvänne barn i åldern 9 och 11 år.

Af tidningarnes uttalanden att döma, tyckes brandväsandet i Haparanda vara mer än bedröfligt. Ur en Norrlandstidning hafva vi hämtat följande "apropå" till den stora eldsvådan.

Tidningen skriver:

Att Haparanda saknar ordnad brandväsaren är ett mer än beklagligt faktum, hvilket också visade sig vid en eldsvåda därstädes i vintras, då en större magasinbyggnad nedbrann till grunden. En häst och diverse varor innebrändes. Elden utbröt vid halv 12-tiden på kvällen och belyste med sitt sken halva staden, ditlockande stora skaror människor, som ännu ej gått till hvila, största delen från stadshotellet, där de förfriskat sig efter dagens jäktande affärlif. Hela byggnaden stod i ljusan låga, men inga eldsläcknings-

TIDAHOLM'S
NYA
LAST- OCH BRANDKÄRS-
AUTOMOBILER

NY, ÖVERLÄGSEN KONSTRUKTION.
DRIFTSÄKER. EKONOMISK.

GENERALAGENTER:

CRONSTEDT, KASTENGREN & CO

(Daimler-Mercedes Automobilagenier)

BIRGERJARLSGATAN 6, STOCKHOLM.

ALLA SLAG AV AVTOTILLBEHÖR...

redskap syntes till. Om en stund anlände en spruta, som verkligen knappast liknade en sådan, och gjordes redo till användning vid en på gården befattlig brunn, men brunnen var redan tom. Vattnet hade man öst öfver närliggande gårdar för att rädda dem från att antändas.

Såsom ett bevis på Haparandabornas saktmodighet och flegma kan meddelas, att intet besvär gjordes att rädda lösöret ur de starkt hotade byggnaderna på samma tomt. De antändes upprepade gånger, men kunde dock, märkvärdigt nog, räddas.

Sprutan fördes nu till en brunn på granntomten, sugslangen släpptes ned i densamma men befanns — att vattenståndet i brunnen var för lågt. Nu fanns ingen annan utväg än att bege sig till nästa brunn, en bit därifrån, där lyckligtvis sugslangen nådde vatten. När så tryckslangen utrullades mot eldhärden och ett staket nedbröts för att bereda väg, befanns slangen vara för kort, den nådde nämligen ej mer än på halva vägen. Nu voro goda råd dyra. Saken upplärades på så sätt att man sprutade vatten i sår och putsar, som man sedan bar fram och hällde ut öfver elden. Huset var nu så godt som nedbrunnet, och närliggande gårdar räddade, ehuru starkt svedda, hvarför man ansåg vidare arbete onödigt.

Det brunnna var lågt försäkradt, hvarför ägaren gjorde en afsevärd förlust.

Största delen af de tillstädeskomna människorna, de flesta nykomlingar till Haparanda, och ej vana vid förhållandena därstädes, sågo saken mera från den humoristiska sidan.

Några tulltjänstemän af den lägre graden som, när den "stora brasan" började brinna ut, gjorde sig en "egen liten brasa" bredvid, erhöilo dagen därpå af H.-bladet en skarp tillrättvisning, men om brandväsendets bristfälligheter hade man intet att säga.

* * *

Den senaste stora eldsvådan i Haparanda torde väl lära stadens visa fäder, att det ej går an att så totalt nonchalera brandväsendet.

Mycket betecknande för en stor del af våra sambällan är, att det måste först inträffa någon katastrofartad händelse innan tanken på förbättring väckes till lif. Hade det vid detta tillfälle i H. funnits en liten väl öfverd brandkår med ordentlig släckningsattiralj, hade med all säkerhet eldsvådan kunnat inskränkas till det först antända huset.

Få se, om något göres åt saken nu eller om det skall behövas en ännu större "fyr" för en uppryckning.

PROGRAM

vid Svenska Brandmannaförbundets årsmöte i Stockholm den 28—30 Augusti 1917.

Första dagen:

- Kl. 10 f. m. Samling å Johannis brandstation. Förhandlingar mellan kl. 10—1, 3—7 enl. föredr.-listan.
Kl. 8—10,30 e. m. Operabesök. (Nattlogi beredes deltagarna i Sivertska kasernen.)

Andra dagen:

- Kl. 9 f. m. Samling vid Liljeholmens brandstation.
Kl. 10 f. m. Spårvagnstur till Slussen samt en vandring genom gamla staden. Besök å Kungl. Slottet eller Storkyrkan:
Kl. 1 e. m. Besök å Nordiska Kompaniet och lunch derstädes.
Kl. 3 e. m. Besök å Dagens Nyh. tryckeri, Rådhuset och Kungsholmen.
Kl. 5 e. m. Samling å Johannis brandstation, föredrag af brandofficer.

Tredje dagen:

- Besök å Katarina brandstation samt föredrag af brandkapt. Borgenstierna.
Kl. 11 f. m. Uppvisning af redskap samt brandöfningar å Johannis brandstation, event. besök å Elektricitetverket.
Kl. 3 e. m. Middag å Skansen, event. besök å Nordiska muséet.

Logi beredes mötesdeltagarna till ett pris af kr 2,50 för hela den tid som mötet varar.

Enligt meddelande från kommitterade i Stockholm kommer programmet att något ändras, naturligtvis till sin fördel. Kommittén har till red. lofvat att ingen skall behöva ångra sin resa till Förbundets årsmöte i Stockholm 1917 och detta borgar ju för att arrangemangen äro "tip top". Det är därför att hoppas, att avslutningen skall blifva stor, så att vi få se största delen af landets brandkärer representerade. Välkomna alltså!

Henrikssons prisbel. motorsprutor

Försäljas genom

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN
E. BERGSTRÖM & Co. STOCKHOLM K.

Telegramadress: "Ideal".

Rikstelefon 2258.

HENRIKSSONS BRANDSLÄCKARE RAPID & PUMP-RAPID

samt Brandsläckaren n:o 76, modell 1914, 12 liter. Ny för året.

Samtliga godkända af Tarifföreningen.

Pump-Rapid

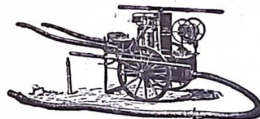

Försäljas genom

HUGO KNOCHENHAUER, Stockholm.

Telegramadress: "Knochenhauer."

Rikstelefon 57 99.

Telegraf-adr.:
Sprutbolaget

HENRIKSSONS Handkraftsprutor

Prisbelönta

försäljas genom

Hrr Järn- & Redskapshandlare

samt i parti från fabriken.

A.-B. S. HENRIKSSONS Sprutfabrik,

och Mekaniska Verkstad.

STOCKHOLM 4.

Rikstelefon
6 053

Billmans Fabriks- & Handels-Aktiebolag

REGERINGSGATAN 88
STOCKHOLM

Telegrafadress: *BILLMANS R. T. 4811"

ALLM. TEL. 4480.

RIKSTEL. 4811.

BRANDREDSKAP

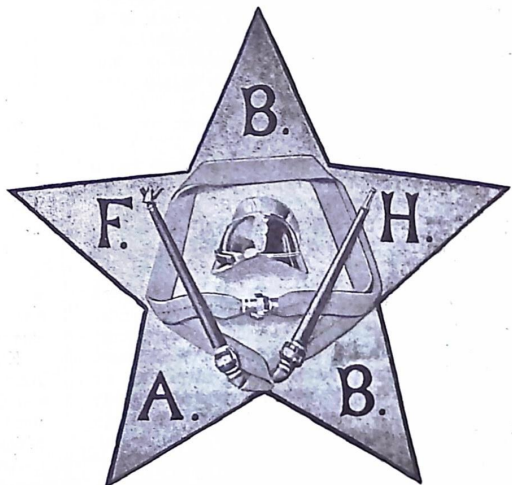
AF ALLA SLAG.

Uppgör förslag till utrustningar.

Lämnar kostnadsförslag.

Katalog på begäran.

ERHÅLLIT 2 GULD- OCH
20 SILFVERMEDALJER.

Brandchefsföreningens årsmöte.

Svenska brandchefsföreningen höll den 6 augusti årssammanträde i Jönköping, hvarst äfven det första svenska brandchefsmötet hölls år 1875.

Redan på söndagen hade emellertid föreningens styrelse sammanträde för behandling av en del styrelseärenden.

De allmänna förhandlingarna togo dock sin början först kl. 9 f. m. på följande dag under kapten R. Stridbecks, Eksjö, ordförandeskap.

Till ledamot i arbetskommissionen IV utsågs hr N. Gunnars, Hålsjöborg.

Till plats för nästa årsmöte utsågs Uppsala.

Förslag hade väckts om att föreningen skulle vidtaga gemensam åtgärd för säkerställande af brandkärernas behof af hafre och benzin. Efter en stunds debatt beslöt föreningen, att icke vidtaga någon gemensam åtgärd härför, enär detta lämpligast i hvar fall självständigt ombesörjdes af resp. brandchefer.

Åt styrelsen uppdrogs att å föreningens vägnar nedlägga en krans å disponent Bernhard Hays graf, som en minnesgård och ett tecken på erkännande af hans arbete som föregångsman å brandväsendets område.

Efter en timmes uppehåll för lunch ägde mötet officiella öppnande rum kl. 1,30 e. m. å brandstationens med flaggor dekorerade gymnastiksal, där de till ett 90-tal uppgående deltagarna samlats. Bland dessa märktes stadsfullmäktiges vice ordförande, direktör Ernst L. Hartmann, ingenjör V. Granelli och v. häradsbörding N. Frick m. fl.

Sedan ordf., kapten R. Stridbeck, hälsat de närvarande välkomna, höll han omedelbart här efter ett synnerligen intressant och sakrikt föredrag öfver ämnet "Skogseldsläckning", hvilket föredrag vi hoppas i ett kommande nummer kunna återgifva.

Tillfälle till debatt gafs därefter, men ämnet ansågs så sakrikt utredt, att diskussion voro öfverflödiga. Brandchefen, major E. G. Helligren, Sundsvall, framhöll dock i korthet några rön, hvartill norrländskt skogseldsläckningsarbete gifvit anledning.

Efter gemensam gruppfotofering följde här på en demonstrationstur genom staden i spårvagnar som af staden ställts till förfogande. Första uppehållet gjordes å Östra Storgatan med en afstickare nedåt Smedjegatan, hvars älderdomliga och ur eldsläckningssynpunkt mindre tillfredsställande gamla gårdar i korthet demonstrerades af kapten N. C. Ohlson, Jönköping.

Härför ställdes färden till Sahlströmska fabriken, hvars eldsläckningsanordningar uppvisades

och etablissemnet i öfrigt besågs under ledning af ingenjör Zschiedrych.

Spårvägsturen, som från början ämnats omfatta äfven de militära kasernanläggningarna, afslöts med ett besök å Jönköpings gamla tändsticksfabrik, hvars vidlyftiga etablissemnt besågs med disponent I. Strömberg som ciceron. Besöket här tog öfver en timma och följdes omedelbart af en tur genom Stadsparken.

Kl. 6 e. m. gaf försäkringsaktiebolaget Allmänna Brand middag för föreningens medl. å Alphyddan.

Ett telegram afsändes till föreningens beskyddare, kronprins Gustaf Adolf, från hvilken senare på dagen svarstelegram anlände.

Andra dagens förhandlingar togo sin början kl. 9 f. m.

Styrelsen hade föreslagit föreningens ombildande till "Svenska brandkydds-föreningen" och att ledamotskap i denna skulle tillkomma ej endast som hittills brandchefer och vice brandchefer utan äfven k. bfnde, brandstyrelseledamöter, drätselkammareledamöter, polismästare, brandförsäkringsinspektörer, byggnadsingenjörer, byggnadschefer, stadsingenjörer, arkitekter m. fl.

Efter en stunds debatt blef styrelsens förslag i hufvudsakliga delar antaget.

Till styrelsens ordförande utsågs efter kapten R. Stridbeck, som undanbedt sig omval, brandchefen, major C. G. Helligren, Sundsvall. Till ledamot af styrelsen valdes brandchefen, friherre N. Djurklou, Malmö.

De från arbetskommissionerna inkomna årsberättelserna föredrogs och lades till handlingarna.

Brandchefen, kapten N. C. Ohlson, lämnade därefter en redogörelse för Jönköpings stads brandväsende. Det särskildt för fackmannen intressanta föredraget gaf en äskädlig framställning af det in i minsta detalj genomtänkta och systematiserade arbete som ligger bakom och erfordras för en modern brandkärs stationer.

Å föreningens vägnar framförde där på brandchefen Zettergren, Borås, ett varmt och innerligt tack till den afgående ordföranden, hvars nitiska arbete och aldrig tröttnande intresse för föreningen i hög grad främjat såväl föreningens som brandväsendets bästa.

Mötesförhandlingarna voro härmed afslutade, men efterföljdes af en stunds friluftsuppvisning af olika, för eldsvådor afsedda lifräddningsredskap, hvilka äfven med tillhjälp af brandmän äskädligt demonstrerades.

Kl. 11 f. m. var anordnad en med allmänt intresse mottagen brandkärsutryckning. Sedan kapten Ohlson redogjort för de för öfningen gällande förutsättningarna verkställdes utryckningen och de öfriga öfningarna med snabbhet och precision.

Åskådarnas tack för den intressanta uppvisningen framfördes af kapten R. Stridbeck, som sam-

tidigt äfven tolkade den tacksambet mötet var skyldigt Jönköpings brandstations befäl och manskap för allt deras osparda arbete för mötets trefnad.

Kl. 3 e. m. afreste mötesdeltagarna till Huskvarna, där de omfattande fabriksanläggningarna besågos under öfveringenjör Lagermans och kontorschefen Winqvists ledning.

Efter återkomsten till Jönköping afslutades mötet vid Östra stationen med ett kort anförande af kapten Stridbeck, som samtidigt tackade för all den vänlighet och det goda samarbete, som kom mit honom till del under hans mångåriga ordförandeskap.

På aftonen intogs gemensam supé å Stora hotellet under synnerligen god och kamratlig stämning.

Utlandet.

Trondhjem.

En större eldsvåda utbröt den 15 juli i de vid Trondhjems kaj upplagda stora transitolagren. Tack vare brandchefens i Trondhjem välvilliga tillmötesgående äro vi nu i tillfälle återge hans officiella rapport öfver eldsvådan:

Söndagen den 15 juli d. å. kl. 11,45 inkom larm från brandskapet vid kaj n:r 14 Bratoren och strax efter från skåpen vid kaj n:r 3 och 7 samma ställe.

Utlikvskvaten anmälde stor brand i packhusen vid tullboden. Hufvudstationen uttryckte genast med stor utryckning, och sjöängsprutan blef genast uppeldad. Bägge bistationerna blefvo genast allarmerade efter vaktens ankomst och reserven samt underofficersskolan infunno sig ganska snart. Flere militärer från neutralitetsvakten voro också behjälplige vid räddnings- och släckningsarbetet.

Då hufvudstationens första vagn kom till eldstället, c:a 5 minuter efter inkomsten larm, hade elden utbredt sig öfver hela kvarteret mellan tullboden, lokomotivstallet, Dilners kontor samt packhus och kaj n:r 15. Taket på lokstallet var antändt och glasrutorna på västra gafveln af tullboden voro sprängda.

Hettan var så stark att brostenarnes öfversta lager hade lossnat i tjocka skifvor. Tullhusets järntak var glödande, detta antände undertaket af trä och därmed hela varulagrets öfversta våning. Elden följde kajens träbeklädnad och antände en parafinpräm c:a 140 mtr. från brandstället. I närheten af prämen lågo flera ångfartyg, både norska och utländska, men det lyckades att rädda samtliga i oskadadt skick. Parafinprämen däremot brann våldsamt med tätta explosioner; den bogserades sedan ut på fjorden och sänktes.

Brandkåren använde vid släckningen 20 ledningar, 13 från brandposter och 7 från sjöängsprutan.

Stadens vattenledning är runt Bratoren förgrenad till 6" ledningar. Längs kajerna och in på järnvägens tomter äro med korta afstånd brandposter placerade. Vattenledningen blef fullt utnyttjad, så att om flere slangar tillkopplats hade trycket blifvit för dåligt.

Ganska snart fick man elden begränsad och efter tre timmar kunde man anse sig som herre öfver densamma, men släckningsarbetet var icke lätt och först vid 7-tiden på morgonen kunde man minska slangarnas antal och hemförlofva en del af brandmännen.

Landthushållningssällskapets stora lagerhus, Bachke & comp. transitolager af varor till Ryssland, B. Iversen & comp. lager, Marsteins hylleri och E. C. Bruhns tunnbanderi blefvo alldeles ödelagda. En tredjedel af lokstallen blef betydligt skadad. I tullhusets varuafdelning blef inredningen totalt förstörd samt golf och tak delvis uppbrändt. Om huset haft tegeltak torde skadan blifvit mindre, järntaket hindrade nämligen vattnet att tränga ned till trätaget och utgjorde ett sannskyldigt pansar mot yxa och vatten.

Hade man icke haft de kraftiga strålarne från fiodsprutan skulle järntaket säkerligen gått ända ned i källaren och förstördt allt på sin väg. I lagerhusen funnos mycket brännbara ämnen, men hylleriet och tunnbanderiet gäfvö elden den största näringen. I och utanför tunnbanderiet voro förutom stora upplag af tunnor och pilband uppstaplade omkring 40 järnvägsvagnslaster tunnsta, som gäfvö elden en särdeles god näring och hvarest släckningen var mycket besvärlig.

Hettan från tunnbanderiet höll på att antända järnvägens ved- och kollager och det var äfven allvarlig fara för järnvägens materiel och byggnader. Faran för eldens spridning till träupplagen åt väster var synnerligen stor, men med hjälp af segel och presseningar och under ständigt vattenbegjutning af dessa lyckades man hålla stånd mot elden. Här hade brandmännen sin hårdaste dust och vattenförbrukningen var oerhördt stor. Till släckningsarbetet användes c:a 9,130,000 liter vatten. Eftersläckningen varade i tre dygn.

Den brända arealen var så stor, då brandkåren kom till platsen, att man knappast kunde göra sig en mening om hvar elden hade uppstått. Man är i Trondhjems fuktiga klimat ej van vid att elden på så kort tid får en så våldsam utbredning. Många meddelanden hafva ingått om att elden setts blossa upp på flera ställen samtidigt, vilket icke är osannolikt.

Brandmaterielen och vattenverket fungerade utmärkt.

Landsbygdens brandväsen för hundra år sedan.

Några jämförelser.

Då man i våra dagar jämför förhållandena ifråga om det svenska brandväsendet, särskildt med afseende på landsbygden, sådant detta gestaltade sig under början af 1800-talet och nu, kommer man naturligtvis till det resultatet, att därmed voro föga eller inga åtgärder vidtagna. Men om man granskar förhållandena närmare finner man dock, att bestämmelser förefunnos af nog så allvarlig beskaffenhet och att man jämväl sörgde för att dessa skulle bli efterledda.

Det är sannt, att någon ordnad försäkringsverksamhet beträffande landsbygden icke förefanns, utan i allmänhet gick man nog så tillväga, att då brand inträffade, hade man att häradsvi samanskjuta till den brandskadade. I regel var därför också hvarje dylik olycka förenad med ganska betydande förluster. I all synnerhet var detta förhållandet om samma olycka inträffade på slättbygden, där man hade svårt om virket och långa vägar att transportera detta. Den allmänna hjälpsamheten under denna tid var emellertid stor och då virke skulle hämtas slog man sig tillsammans hela byalag, dels för att biträda hvarandra med transport af materialen, dels också då det gällde att återuppföra de nedbrända byggnaderna.

Den tidens människor voro mera mångsidigt utbildade, då det gällde landtmannens yrke än hvad som är förhållandet i våra dagar. Då tillverkade man i hufvudsak både möbler och redskap i hemmen. Fördrängen på en af den tidens bondgårdar skulle kunna tillverka alla de redskaper, som man behöfde. Och hvarje bonde eller bondson var i regel ganska byggnadsvan. Därför kunde man äfvenledes med arbete biträda hvarandra, så att de för en brandskadad uppkomma förlusterna, genom denna solidaritetskänsla och denna arbetsförmåga i icke ringa mån kunde lindras.

Vi anförde i början af denna artikel att ganska allvarliga bestämmelser förefunnos beträffande elden och dess vård. Så var också förhållandet. Ända sedan senare hälften af 1700-talet funnos bestämmelser i detta afseende, hvars efter-

levand nogsamt öfvervakades. Vid tiden för Gustaf III:s uppstigande på den svenska tronen blefvo nämligen s. k. byförrordningar antagna inom de flesta byar i landet. Ett särskildt normalföreslag till sådana utsändes redan år 1742 och blefvo desamma flerstädes genomförda, men först efter det Gustaf III blifvit konung och ny påminnelse därom gjordes kan man säga, att lagen blef mera effektiv. Initiativet till samma byordning utgick från allmogen själf, som vid riksdagen 1741 anhöll om åtgärders vidtagande för landskulturens uppjälpare.

Enligt samma byordning skulle i hvarje by, liksom hvad som förut varit förhållandet, förefinnas en älderman, som hade att sköte byns angelägenheter och för öfrigt sörja för att den nämnda förordningen på ett effektivt sätt efterleddes. Där så påfördrades hade han att medelst hornblåsning sammankalla byns samtliga åboar till gemensam öfverläggning. Hvarje valborgsmessa-afton hölls för öfrigt ordinarie bystämma, då byns räkenskaper genomgingos. Hvarje bonde hade att finna sig vid denna stämma och voro böter stadgade för den som uteblef.

I det anförda förslaget till normalordning finnes i 32 paragrafen en särskild bestämmelse rörande elden och dess handterande: "Bar eld må ej bäras hemman emellan", heter det, "ej heller i stall, fåhus, lada eller uthus, och skall jämväl i dessa rum allt tobaksrökande varda förbudet. Ej må eld lämnas osläckt eller ovärdad i kölna, pört, badstuga eller smedja, eller plikte den annorlunda, som härmed förfar . . . . s:t. Äldermannen med bisittare böra tvänne gånger om året, nämligen höst och vår, besiktiga alla eldstäder i byalaget, och de som då finnas så bofälliga, att eldsvåda därigenom uppkomma kan, böra besiktningmännen låta nedslå, och ägaren böta."

Det var visserligen icke några större böter, men i alla händelser af så pass beskaffenhet, att de efter den tidens myntvärde voro kända. Det var olika inom olika församlingar, allt efter som man själf bestämde.

(Forts.)

Gören Edra inköp hos

Svensk Brandkårs-Tidnings
annonsörer!

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag tillverkar sug- och spolslangar samt tekniska Gummivaror af alla slag.

Afdelningskontor och nederlag: SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG.